

Všechny padělky jsou nebezpečné, padělky léků a léčiv navíc zákeřné.

Obchod s padělaným a pirátským zbožím je i přes nepolevující úsilí celních správ členských států EU obchodem stále velmi lukrativním a průběžně se rozvíjejícím. Vykazuje parametry organizovaného zločinu, zasáhl už do všech výrobních odvětví a dosahuje odhadovaného obrátu několika stovek miliard eur ročně.

Padělatelství a pirátství přitom představuje hrozbu pro společnost i jednotlivce, neboť může negativně ovlivnit nejen zdraví a bezpečnost občanů, ale i zaměstnanost a národní ekonomické výsledky. Celní správy členských států EU pak v tomto ohledu mají svoji nezastupitelnou roli, neboť se jako první setkávají se zbožím vstupujícím na území EU. Avšak stejně jako hledají padělatelé nové formy svých nekalých obchodů, musejí i celní správy hledat nové metody a způsoby vedoucí k úspěšnému odhalování padělků dovážených na celní území Společenství. Celosvětově se pak právě celní orgány podílejí více než 70 % na všech případech odhalení padělků.

Právní předpis pro činnost Celní správy ČR v oblasti prosazování práv duševního vlastnictví je v současné době dán na úrovni EU komunitárním předpisem Nařízení Rady č. 1383/2003, o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o němž bylo zjištěno, že tato práva porušuje. Na úrovni národní pak zejména zákonem č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jehož novela je v současné době projednávána v poslanecké sněmovně, a dále zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. V oblasti ochrany spotřebitele na vnitřním trhu získala Celní správa ČR kompetence v roce 2006, čímž se rozšířila dosavadní působnost celních orgánů, která byla do uvedené doby pouze vůči zboží, jež bylo na území EU dovezeno nebo z něj vyváženo.

Výkon kompetencí v oblasti prosazování práv duševního vlastnictví, tj. boje proti padělatelství a pirátství, omezování a potlačování padělatelského fenoménu v naší zemi považuje Celní správa ČR za jednu ze svých nejdůležitějších priorit. Vnímá porušování práv duševního vlastnictví jako druh kriminality, který nelze v žádném případě tolerovat. Tato oblast se stala i jedním ze stěžejních témat v rámci předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009.

České předsednictví ve spolupráci s Evropskou komisí proto vypracovalo Akční plán EU pro boj proti padělání a pirátství na léta 2009 až 2012, jenž se zabývá

nebezpečným padělaným zbožím, zejména léčivých přípravků a léků, dále i fenoménem distribuce zboží prostřednictvím internetu. Na jeho základě Celní správa ČR vypracovala i národní plán k jeho realizaci - Národní akční plán celní správy pro boj proti padělání a pirátství na léta 2009 – 2012, který zohledňuje opatření celounijního akčního plánu a doplňuje jej o určitá národní specifika. Jsou v něm rozpracovány i aktivity Celní správy ČR v oblasti spolupráce s ostatními orgány a institucemi působícími v oblasti ochrany práv duševního vlastnictví.

Padělaná léčiva představují nebezpečí pro zdraví občanů a na druhé straně způsobují ohromné hospodářské ztráty pro podniky daného odvětví. Padělatelství se týká jak značkových, tak i generických produktů, a mezi padělané produkty mohou patřit výrobky se správným i s nesprávným složením, bez účinných látek, s nedostatečným množstvím účinných látek, či s falešným obalem. Údaje tiskové agentury AP ze dne 22. 5. 2009 uvádějí procento výskytu padělaných léků v současné době - v Evropě 10 % (před 10 lety to bylo 0 % !!), v Rusku 20 %, v Mexiku 40%, v Nigerii až 80 %.

Přestože v České republice byly v roce 2009 nejčastěji zadržovanými komoditami obuv a textil, nelze ignorovat narůstající podíl padělaných potravin a léků a léčivých přípravků. A to i přes to, že doposud v České republice nebyly až na výjimky zjištěny jiné, než poštovní zásilky léčivých přípravků, tzn. malé zásilky neobchodní povahy, obsahující řádově pouze desítky až stovky kusů. Tato komodita představovala v roce 2009 pouze 0,36 % z celkového množství zadržovaného zboží v celním řízení. Celní správa ČR v roce 2009 eviduje v rámci celního řízení na 65 případech zajištění padělků léků označených ochrannými známkami např. VIAGRA, CIALIS, ACOMPLIA, což představuje celkem 7.529 kusů tablet v celkové hodnotě 3 067 239 korun, což vyjadřuje škodu způsobenou majitelům práv. Uskutečněné kontroly celních orgánů na vnitřním trhu zatím neobjevily žádný případ výskytu prodeje, nabídky či skladování padělaných léků nebo léčivých přípravků.

Obzvláště nebezpečný a obtížně postižitelný se tak jeví ostrý nárůst prodeje padělků přes internet, vykazující 45% navýšení v loňském roce. Snaha eliminovat prodej padělků na aukčních portálech pak není dostatečně účinná vzhledem k množství položek nabízených na těchto internetových aukcích. Např. portál E-bay má 248 miliónů registrovaných uživatelů na celém světě a přibližně 102 milióny položek denně nabízených k prodeji. Za této situace není možné prodeji padělků účinně zabránit a jeho eliminace je v takovém objemu zboží zatím doslova mizivá.

Přesto či právě proto v uvedené oblasti rozvíjí Celní správa ČR své aktivity, konkrétně v oblasti monitorování internetových obchodů, kam se nabídka

padělků po nedávných razantních zásazích celních orgánů na tradiční způsob distribuce částečně přesouvá. V loňském roce byl v rámci Celní správy ČR zřízen Referát internetové kriminality, který se monitoringem internetové nabídky a prodeje zabývá soustavně. Aktivně spolupracuje s ostatními útvary celní správy, Policií ČR, i se zahraničními celními orgány, existuje např. jeho účast na projektu Blue německé CS, jehož obsahem byl obchod s padělanými léky na internetu. Dále spolupracuje s významnými poskytovateli internetových služeb a provozovateli aukčních a bazarových serverů, přijímá a zpracovává podněty i od veřejnosti.

V rámci mezinárodní spolupráce zaměřené na boj s padělkami léků se před nedávnem pracovníci Celní správy ČR zúčastnili semináře, jehož tématem byl boj proti nabídce a prodeji padělaných léčivých přípravků prostřednictvím internetu. Semináře se zúčastnili zástupci celních správ z členských zemí EU, Chorvatska, Švýcarska, Ruska, Číny a USA, dále i zástupci Evropské komise, Světové celní organizace a zástupci některých farmaceutických společností. Mimo jiné zde zaznělo upozornění, že nikdo neevviduje drobné zásilky zadržené v jednotlivých zemích a nezabývá se tím, z jakého zdroje pocházejí. Přitom je zřejmé, že nikdo nevyrobí pouze jediné balení padělaných léčivých přípravků. Proto by získávané informace z internetu mohly zásadně napomoci identifikaci zdroje padělků.

Celní správa ČR se na podzim loňského roku zúčastnila evropské operace MEDIFAKE, která spočívala na vyhledávání padělaných léků a léčivých přípravků v zásilkách. Operace trvala dva měsíce a byla zaměřena hlavně na leteckou a námořní dopravu, nicméně nebyla z ní vyloučena ani silniční a poštovní přeprava. V koordinované akci se celní správy 27 států EU soustředily na zamezení vstupu padělaných léků a léčivých přípravků na území Společenství. Mezi zadržnými produkty byla antibiotika, léky proti malárii, rakovině, cholesterolu a bolesti, dále VIAGRA a prekurzory. Tato první koordinovaná akce EU měla obrovský úspěch, který předstihl očekávání – bylo zajištěno více než 34 milionů padělaných léků. V komerční přepravě se podařilo nejvíce padělků zadržet v Belgii, Francii a Velké Británii. V poštovní přepravě byly nejúspěšnější Německo, Nizozemí a Dánsko. Nejčastější zemí původu padělků byla Indie. Zcela mimořádný byl úspěch belgických celních orgánů, které na bruselském letišti Zaventem zajistily největší zásilku padělaných léků, která kdy byla v Evropě objevena. Jednalo se o 2 200 000 kusů padělaných tablet, z nichž 1 600 000 kusů tvořily léky proti bolesti a 600 000 kusů byla antimalarika.

V České republice se s ohledem na vytvořené rizikové profily a vytipované rizikové země odeslání do operace MEDIFAKE zapojil Celní úřad Ruzyně, zejména pak jeho pracoviště zajišťujícího odbavení poštovních zásilek. Během

operace se v České republice sice nepodařilo zadržet žádnou zásilku v nákladní přepravě, ale šest poštovních zásilek směřujících z Indie do České republiky, jež obsahovaly celkem 570 tablet podezřelých z porušování ochranné známky Viagra a Cialis. Z nich 450 kusů bylo zničeno a 120 kusů muselo být vydáno příjemci, a to z důvodů nečinnosti majitele práv k předmětným ochranným známkám. Tato skutečnost pak poukazuje na jisté rezervy v kooperaci činnosti mezi celníky a majiteli práv.

Z uvedeného vyplývá, že se v posuzované oblasti celní správa neobejde bez dalšího zdokonalení či vhodné úpravy právních předpisů, a to jak v rámci EU i na národní úrovni. Nezbytná bude i lepší spolupráce s majiteli práv duševního vlastnictví, zejména ve vztahu k malým zásilkám, které jsou dopravovány na území EU. Ač by se totiž na první pohled mohlo jednat o bezvýznamný obchod a distribuci, v evropském souhrnu pak může znamenat obrovské množství.

Vzhledem k tomu, že padělatelství je globálním problémem, je třeba podporovat spolupráci s celními orgány ostatních zemí, vzájemně si vyměňovat informace vedoucí k odhalení padělatelů, obchodníků s padělky a jejich distribučních kanálů. Výrazně by pak věci napomohlo i snížení spotřebitelské poptávky, což je námět na preventivní a osvětovou kampaň samotných legálních výrobců a distributorů. Ukazuje se totiž, že i taková opatření by byla pro efektivní ochranu spotřebitele i společnosti velmi prospěšná.

plukovník JUDr. Ing. Pavel Novotný
generální ředitel Generálního ředitelství cel

Narozen: 1965

Vzdělání:

1987 *Agronomická fakulta Vysoké školy zemědělské v Praze*

2000 *Právnická fakulta Západočeské univerzity v Plzni*

Profesní praxe:

celník od roku 1993

1999 *vedoucí referátu celněprávního Celního úřadu Domažlice*

2002 *náměstek ředitele Celního ředitelství Plzeň*

2004 *ředitel Celního ředitelství Brno*

2005 *1. zástupce generálního ředitele Generálního ředitelství cel*

2007 *generální ředitel Generálního ředitelství cel*

Zájmy: *turistika*